

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1 Het imago van Lodewijk XIV

1 maximumscore 2

De status van Lodewijk XIV als (absoluut) vorst blijkt uit (twee antwoorden, bijvoorbeeld):

- de kroon die hij overhandigd krijgt (door een allegorisch figuur die Glorie verbeeldt).
- het (borst)harnas dat hij draagt (dat geïnspireerd is op die van Romeinse machthebbers / op een goud-zilveren kuras).
- zijn luxe / bonten / hermelijnen mantel (die verwijst naar koningschap).
- het gebruik van goud / zilver / edelstenen / van dure materialen (in zijn kleding / zwaard aan zijn linkerzij) (waaruit blijkt dat hij (vrijelijk) toegang heeft tot de meest exclusieve materialen).
- zijn (wijzende / verwelkomende) gebaar / blikrichting naar de kroon (waarmee duidelijk wordt gemaakt dat de kroon hem toekomt) / naar de goden (in wier (gelijke) gezelschap hij zichzelf laat plaatsen).
- zijn zelfverzekerde / ontspannen houding (waardoor hij als onverschrokken / krachtig wordt gepresenteerd).
- de mythologische / allegorische figuren / goden (zoals Victoria zijn overwinningen symboliseert of Neptunus zijn macht over de zee vertegenwoordigt) door wie Lodewijk XIV (op gepaste afstand) omgeven wordt / in wier (gelijke) gezelschap hij zich bevindt.
- het (scheeps)zwaard (als symbool van de staat / zijn (militair) leiderschap) / het (gouden) roer van (het schip van) de staat waarop hij (met zijn rechterhand) leunt.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

2 maximumscore 2

De hofdans was voor de hoveling een geschikte manier om een hogere positie aan het hof te verkrijgen, omdat (twee van de volgende):

- hij zo kon laten zien hoe goed hij (technisch) danste / motorisch onderlegd was.
- hij zo kon laten zien dat hij kennis had van de dans(techniek) / van verschillende soorten dansen (als toonbeeld van de ideale hoveling).
- hij zo kon laten zien hoe goed hij zijn lichaam beheerste (zelfverzekerde houding) en/of hoe gedisciplineerd hij was (als toonbeeld van de ideale hoveling).
- hij door het (strategisch) kiezen van een plek (binnen een groepsformatie / opstelling) zichzelf zichtbaar maakte bij andere / hoger geplaatste hovelingen / de koning / liet zien dat hij de hiërarchie begreep.
- hij door met hoger geplaatste hovelingen te dansen kennis kon maken met / zichzelf zichtbaar maakte bij andere, hoger geplaatste hovelingen / koning / liet zien dat hij de hiërarchie begreep.

per juist antwoord

1

3 maximumscore 1

Door het oprichten van een dansacademie kon Lodewijk XIV (een van de volgende):

- de (inhoud / niveau van de) dans controleren en daarmee zijn status / macht als (absoluut) vorst laten gelden / dans inzetten als propagandamiddel.
- laten zien aan omringende landen dat hij (ook op kunstgebied) voorop liep en daarmee zijn status / macht als (absoluut) vorst laten gelden / dans inzetten als propagandamiddel.
- zijn totale invloed (op elk gebied) laten zien (aan het volk) en daarmee zijn status / macht als (absoluut) vorst laten gelden.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 3

drie van de volgende:

- (richtingen) Lodewijk XIV maakt dezelfde beweging / verandert niet van houding/vorm, de hovelingen maken verschillende bewegingen / veranderen steeds van houding/vorm (waardoor de aandacht op Lodewijk XIV gevestigd wordt).
- (richtingen) Lodewijk XIV danst op één plek, de hovelingen verplaatsen zich door de ruimte (waardoor de aandacht op Lodewijk XIV gevestigd wordt).
- (richtingen) Lodewijk XIV staat centraal in het midden, de hovelingen dansen op afstand om Lodewijk XIV heen (waardoor de aandacht op Lodewijk XIV gevestigd wordt).
- (richtingen) Lodewijk XIV staat centraal in het midden, de hovelingen dansen in een cirkelpatroon om Lodewijk XIV heen (waardoor hij (letterlijk) centraal gesteld wordt).
- (richtingen) Lodewijk XIV richt zijn blik voorbij de hovelingen (waardoor hij onaantastbaar lijkt / er geen oogcontact mogelijk is).
- (richtingen) Lodewijk XIV steekt zijn hand op / maakt met zijn hand een draaiend gebaar (alsof het de zon voorstelt), de hovelingen draaien (als planeten) om hem heen (waardoor het lijkt alsof hij ze aanstuurt).
- (hoogtelagen) Lodewijk XIV blijft in de hoge laag (steekt z'n hand op / staat op z'n tenen), de hovelingen wisselen tussen de hoge en midden hoogtelaag (afwisseling van sprongen) (waardoor de aandacht op Lodewijk XIV gevestigd wordt).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 2

- De acteur die Lodewijk XIV speelt (een van de volgende): 1
 - telt (inwendig) mee (zijn mond beweegt).
 - houdt contact met de choreografe om aanwijzingen op te kunnen volgen / begint op aanwijzing van de choreografe zijn lichaam te draaien.
 - wijst op aanwijzing van de choreografe met zijn arm/hand naar voren / boven.
 - draait in een ander / langzamer tempo (door te kijken naar de choreografe / de omringende dansers / te luisteren naar de muziek).

- De choreografe (een van de volgende): 1
 - telt hardop mee met de maat van de dans / lijkt haar mond mee te bewegen.
 - maakt een handgebaar en/of een knikkende beweging met haar hoofd (waarna de acteur die Lodewijk XIV speelt zijn positie wijzigt / zijn opgestoken hand omdraait).
 - bepaalt wanneer dansers bewegen (door ze te laten starten en stoppen).
 - laat dansers in een bepaalde volgorde dansbewegingen maken.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 3

- De dansmeester (twee van de volgende): 2
 - (bewegingen) maakt geen/nauwelijks klassieke danspassen (lijkt geen kennis te hebben van klassieke dans).
 - (bewegingen) danst overdreven (sensueel / vrouwelijk).
 - (bewegingen) maakt steeds dezelfde armbewegingen (lijkt geen kennis te hebben van klassieke dans).
 - (gebaren) maakt steeds dezelfde handgebaren (lijkt geen kennis te hebben van klassieke dans).
 - (handeling) klapt overdreven in zijn handen / geeft op een overdreven manier aanwijzingen.
 - (stem) neuriet overdreven (“lalala”).
 - (stem) neuriet met hoge / vrouwelijke stem.
 - (stem) schakelt soms van (heel) laag / krachtig stemgebruik naar (heel) hoog stemgebruik.
 - (mimiek) blijft overdreven / kunstmatig glimlachen.

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

- Het antwoord moet de volgende strekking hebben: 1
Molière geeft kritiek op (een van de volgende):
 - de overdreven / gekunstelde / vele (onbegrijpelijke) regels waar hovelingen zich aan moesten houden.
 - de kunstmatigheid / oppervlakkigheid (van het hofleven) / een (hof)leven dat zich lijkt te richten op uiterlijkheden / status / macht.
 - het hofleven als hoge vorm van beschaving (volgens de hovelingen en de entourage eromheen).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 2

- voorbeeld van richtingen
De twee assistenten (een van de volgende): 1
 - lopen/verplaatsen zich tegelijkertijd (in diagonale lijn) naar voren (in dezelfde richting).
 - draaien tegelijkertijd (gespiegeld).
 - richten hun blik tegelijkertijd op meneer Jourdain / naar voren / naar het publiek.

- voorbeeld van hoogtelagen
De twee assistenten (een van de volgende): 1
 - (van midden naar laag) bukken tegelijkertijd (om de schoenen van meneer Jourdain aan te trekken).
 - (laag) zitten beiden laag bij de grond (om de schoenen van meneer Jourdain aan te trekken).
 - (van laag naar midden) komen tegelijkertijd omhoog (na het aantrekken van de schoenen).

8 maximumscore 1

(De inhoud van *Le Bourgeois Gentilhomme* is nog steeds actueel, omdat de thematiek zoals het (willen) verhogen van je status universeel is / het belachelijk maken van de elite / het erbij willen horen van alle tijden is.

Blok 2 De nieuwe vrouw

9 maximumscore 2

Modernistische kunstenaars waren geïnteresseerd in het gebruik van nieuwe media in hun kunst, omdat (twee van de volgende):

- ze zich daarmee konden afzetten tegen de (academische) traditie / breken met verleden.
- ze daarmee de maatschappij wilden veranderen.
- ze daarmee op andere / nieuwe manieren hun (persoonlijke) expressie konden vormgeven.
- ze daarmee experimenten / onderzoek konden uitvoeren (met/naar nieuwe materialen/toepassingen).
- ze daarmee wilden aansluiten op de nieuwe/moderne tijd.
- ze daarmee het palet aan mogelijkheden van wat kunst kon zijn, konden uitbreiden / de essentie/grondslagen van kunst / van wat kunst is, konden onderzoeken.

per juist antwoord

1

Opmerking

Antwoorden die gaan over reproduceerbaarheid of het bereiken van een nieuw / groot publiek mogen niet worden goedgekeurd, omdat dit niet typerend is voor de interesse van de modernistische kunstenaars.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 4

drie opeenvolgende manieren waarop special effects de boodschap duidelijk maken:

- manier 1 (een van de volgende): 1
 - Een (foto van een) echt lichaam verandert in een getekend lichaam / een silhouet van een lichaam.
 - Een (getekend / geanimeerd / papieren) korset schuift naar het lichaam toe / om de taille heen (stop motion).
 - Twee (geanimeerde) handen trekken aan de touwtjes van het (papieren / geanimeerde) korset / trekken het korset (strak) aan.

- manier 2 (een van de volgende): 1
 - Een (getekend / geanimeerd / papieren) korset schuift naar het lichaam toe / om de taille heen (stop motion).
 - Twee (geanimeerde) handen trekken aan de touwtjes van het (papieren / geanimeerde) korset / trekken het korset (strak) aan.
 - De (zichtbare / getekende) ribben en ingewanden (van een getekend lichaam / alsof het een röntgenfoto is) raken vervormd.

- manier 3 (een van de volgende): 1
 - De (zichtbare / getekende) ribben en ingewanden (van een getekend lichaam / alsof het een röntgenfoto is) raken vervormd.
 - De (vervormde / getekende) ribben / ingewanden verdwijnen (waarna een silhouet van een lichaam met ingesnoerde / onnatuurlijk smalle taille zichtbaar wordt).

- voordeel van special effects (een van de volgende): 1
 - Zij maken het mogelijk om de organen schematisch weer te geven (als op een röntgenfoto).
 - Zij maken het mogelijk om te laten zien wat er binnen in het lichaam gebeurt als een korset wordt gedragen (zonder een mens te gebruiken).
 - Zij verduidelijken de boodschap op heldere / overdreven/uitvergroete/ laagdrempelige / goedkope wijze.
 - Zij verduidelijken in korte tijd de boodschap.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 3

- aspecten van de voorstelling (twee van de volgende): 2
 - het naar voren leunen met haar hand/elleboog op haar benen / de (wijdbeens) zittende positie (Dit lijkt te wijzen op het voeren van overleg/in gesprek gaan / lijkt op een pose die mannen vaak aannemen.)
 - de liggende/inactieve handen (Dit lijkt erop te wijzen dat ze geestelijk werk doet en geen lichamelijke arbeid uitoefent.)
 - de ruimvallende / niet getailleerde kleding (Dit kan wijzen op kleding die redenaars uit de klassieke oudheid droegen / kan aangeven dat het hier niet om het etaleren van het lichaam gaat.)
 - de sobere kleding (zonder decoratieve patronen / rijke stoffen / borduursels) (Dit wijkt af van de kleding die vrouwen begin twintigste eeuw doorgaans droegen / lijkt te wijzen op kleding die redenaars uit de klassieke oudheid droegen.)
 - de neutrale / nadenkende gezichtsexpressie (Dit wekt de indruk dat ze haar eigen mening vormt / onafhankelijk is / zich niet bezighoudt met het etaleren van schoonheid.)
 - het kort(e) (ogende) kapsel (Dit lijkt te wijzen op mannenkapsels uit die tijd.)

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

- De voorstelling / haar houding / kleding / gezichtsexpressie laat zien dat (bijvoorbeeld een van de volgende): 1
 - (het etaleren van) schoonheid niet leidend/belangrijk is (voor vrouwen): dit sluit aan op het streven van vrouwen naar onafhankelijkheid / (politiek) gelijke rechten / gelijkwaardige arbeid / recht op scholing.
 - het (geestelijk) intellect gelijk is aan dat van de man: dit sluit aan op het streven van vrouwen naar (politiek) gelijke rechten / gelijkwaardige arbeid / recht op scholing.
 - De bewegingsvrijheid gelijk is aan die van de man: dit sluit aan op het streven van vrouwen naar onafhankelijkheid / (politiek) gelijke rechten / gelijkwaardige arbeid / recht op scholing.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Het gezicht / de elleboog laat hoekige (richting het geometrische) / niet-organische (basis)vormen zien.
- Het gezicht is schematisch / niet-gedetailleerd weergegeven.
- De ogen zijn verschillend van vorm / grootte en/of uit verhouding.
- Het gezicht laat scherpe lijnen zien.
- Het lichaam is vereenvoudigd / schematisch weergegeven.
- De verschillende onderdelen van het portret (lichaam, gezicht, achtergrond) lijken weinig in verhouding/samenhang te zijn / laten geen correcte verhoudingen zien.
- De verschillende onderdelen van het portret zijn vlak/plat weergegeven.

per juist antwoord

1

13 maximumscore 2

Dietrich (twee van de volgende):

- (houding) zit wijdbeens (omdat ze op een omgedraaide stoel zit) (en neemt daardoor ruimte in / dit kan gezien worden als een houding die mannen veelal aannemen).
- (houding) maakt een rechte rug / richt zichzelf op (en maakt zichzelf daarmee groot).
- (houding) plaatst haar arm (nonchalant) over de stoel.
- (houding) plaatst haar armen in de zij (en maakt zichzelf daarmee groot).
- (mimiek) kijkt uitdagend om zich heen / haar blik is enigszins spottend.
- (stem) zingt op een ongepolijste / rauwe manier.
- (stem) zingt voornamelijk laag.
- (stem) zingt krachtig.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 2

Amy Jolly (twee van de volgende):

- draagt als vrouw mannenkleren.
- tikt haar hoed aan (handeling die als typisch mannelijk in die tijd wordt gezien).
- neemt haar hoed af (handeling die als typisch mannelijk in die tijd wordt gezien).
- verleidt / flirt met een man (die in het gezelschap van een vrouw is) door hem een bloem toe te werpen.
- stopt haar handen in haar zakken (houding die als typisch mannelijk in die tijd wordt gezien).
- beweegt zich zelfverzekerd / overtuigd van zichzelf (gedrag dat (meestal) wordt geassocieerd met mannelijkheid in die tijd).

per juist antwoord

1

15 maximumscore 2

- (Dietrich heeft **wel** bijgedragen aan het ontstaan van een nieuw vrouwbeeld, omdat) zij het (stereotiepe) beeld van de vrouw (in kunst en media) als (lust)object doorbreekt (door haar meer masculiene invulling van de rollen die ze speelt) / zij met de rol van verleidster speelt / de rollen van man en vrouw omdraait / als vrouw een vrouw kust. 1
- (Dietrich heeft **niet** bijgedragen aan het ontstaan van een nieuw vrouwbeeld, omdat) ze zichzelf (ook) als een mooie / verleidende / op seks gerichte vrouw presenteert (die aansluit op het traditionele vrouwbeeld), waarmee ze de mannelijke / dominante blik in standhoudt / ze zich als (stereotiepe) man kleedt / gedraagt / als man (op stereotiepe wijze) flirt met een man die al een vriendin/vrouw heeft. 1

Blok 3 Dus ik ben

16 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

(Het dragen van lang haar door jongens paste bij de jeugdcultuur van de jaren zestig, omdat) jongens zich zo konden afzetten tegen de oudere generatie / de Vietnamoorlog (en de korte kapsels van militairen) / de heersende burgermoraal (van de jaren zestig).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 2

Lennon (twee van de volgende):

- maakt gekke geluiden (reageert op het publiek).
- maakt gekke (dans)bewegingen (reageert op het publiek).
- maakt grapjes.
- geeft een (ironisch) compliment aan het publiek.
- geeft aan dat sommige mensen (bijvoorbeeld de oudere generatie / critici) hun muziek elektronische herrie vinden (hij sluit hiermee aan bij zijn (jonge) publiek / deelt / herkent hun ervaring).
- praat met (overdreven) (Engels) accent (wat duidelijk maakt waar hij vandaan komt / hij een 'gewone' jongen is / dezelfde (sociale) achtergrond als het (jonge) publiek heeft).
- geeft ruimte aan het publiek om te reageren (door middel van pauzes).

per juist antwoord

1

18 maximumscore 2

- toonhoogte (een van de volgende): 1
 - Het woord "help" wordt steeds hoger ingezet/gezongen (vanaf 00:01) (als een toenemende vraag naar hulp).
 - Het laatste woord "help" (00:09) wordt hoog aangehouden (als een noodkreet).
 - De zin "help me om met beide benen op de grond te staan" (00:44) wordt hoog / hoger gezongen (als een hulpvraag).
 - Het woord "please" (00:47) wordt hoog aangehouden (als een smeekbede om hulp).

- toonduur (een van de volgende): 1
 - Het laatste woord "help" (00:09) eindigt in een lange noot / wordt lang aangehouden (als een noodkreet).
 - Het woord "please" (00:47) wordt lang(er) aangehouden (als een smeekbede om hulp).
 - Het woord "help" wordt (vaak) geaccentueerd.
 - Het woord "help" valt meestal / met name in de intro op de eerste tel van de maat.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Er worden verschillende kunstdisciplines (dans, muziek, theater) gecombineerd.
- De tekst wordt gedeeltelijk gezongen.
- Vanuit spel / gesproken tekst is er (ineens) een overgang naar zang / gezongen tekst / dans.
- De omgeving zingt/danst mee (van solist naar koor).
- Het lied is de uitdrukking van een onderliggend idee / gevoel / (innerlijk) gevoelsleven / gedachte.
- De scène is meeslepend / amusant / laagdrempelig.
- Er is sprake van populaire muziek.

per juist antwoord

1

20 maximumscore 2

- 1 wel
- 2 wel
- 3 niet
- 4 wel

indien vier antwoorden juist

2

indien drie antwoorden juist

1

indien minder dan drie antwoorden juist

0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 4

- aspecten van het vrouwelijke (drie van de volgende): 3
 - ontbloot been (hetgeen meer gangbaar was bij kleding van vrouwelijke performers)
 - ontblote schouder/arm (hetgeen meer gangbaar was bij kleding van vrouwelijke performers)
 - gebruik van make-up (hetgeen destijds meer gangbaar was bij vrouwen)
 - geverfd haar (hetgeen destijds meer gangbaar was bij vrouwen)
 - armbanden (die doorgaans meer door vrouwen werden gedragen)
 - glitterpak / jumpsuit (dat destijds vaker door vrouwen werd gedragen)
 - strakke kleding (die destijds vaker door vrouwen werd gedragen)
 - ‘unisex’ kapsel (dat zowel bij mannen als bij vrouwen in de mode was)
 - ver opvallende sluiting (die doet denken aan een vrouwelijk décolleté)
 - hoge (rode) hakken / zolen (die doorgaans meer door vrouwen werden gedragen)
 - (rode) laarzen (die doorgaans meer door vrouwen werden gedragen)
 - glanzende stof (die naar vrouwenkleding lijkt te verwijzen)
 - (combinatie van) uitgesproken kleuren / rood, geel, goud (die destijds vaker voorkwamen in vrouwenkleding / make-up)

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

- (Het was voor Bowie interessant om zich voor te doen als een buitenaards wezen, omdat) de identiteit van een buitenaards wezen (doorgaans) onbekend is, waardoor hij (makkelijker) verschillende (gender)rollen kon combineren / zich kon bevrijden van één (seksuele) identiteit / kon ontsnappen aan de heersende normen / meer vrijheid had om commentaar te geven op de samenleving / de wereld. 1

22 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Bowie (de ik-persoon) luistert naar (de boodschap van) (de) Starman, net als de kijker thuis luistert naar (de boodschap van) Bowie / Ziggy Stardust als de Starman.

Opmerking

Een antwoord als ‘ze luisteren beiden’ mag niet worden goedgekeurd, omdat onvoldoende is uitgelegd naar wie ze luisteren.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- kleding (een van de volgende): 1
 - Door het dragen van ruime / bedekkende kleding houdt Eilish haar lichaam verborgen voor de buitenwereld / sluit ze niet aan bij de kleding van de stereotiep vrouwelijke artiest (met vaak strakke, aansluitende kleding / ontblote huid) (en daarmee beschermt ze haar eigen persoonlijke vrijheid / beschermt ze zich tegen oordelende blikken).
 - Door het dragen van kleding met opvallende / felgekleurde patronen sluit ze niet aan bij het (stereotiepe / door een oordelende blik gestuurde) uiterlijk van de (gemiddelde) vrouwelijke artiest / bij bestaande modetrends (waardoor ze niet in een hokje past) (en daarmee beschermt ze haar eigen persoonlijke vrijheid).

- tekst (een van de volgende): 1
 - De ik-figuur stelt dat mensen niet moeten doen alsof ze haar kennen (bijvoorbeeld “Ik ben niet je vriend”/“Stop, waar heb je het over”/“Haal mijn mooie naam uit je mond”/“Praat niet over mij”).
 - De ik-figuur stelt dat ze zelf wel weet wie ze is / bepaalt wat ze doet (bijvoorbeeld “We zijn niet hetzelfde”/“Het kan me echt niets schelen”).
 - De ik-figuur stelt dat ze zichzelf is, zolang ze zelfstandig kan denken (bijvoorbeeld “Ik denk dus ik ben”).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- verraad (een van de volgende): 1
 - Eilish gaf door haar kledingstijl / uitspraken de indruk dat ze zich niet wil onderwerpen aan bestaande normen voor vrouwelijke artiesten / aan de mannelijke blik, maar in de fotoreportage etaleert ze haar lichaam op een manier die juist aansluit op het stereotiepe schoonheidsideaal / als een lustobject (verraad aan zichzelf / aan haar fans).
 - Eilish wordt met haar uitgesproken opstelling gezien als onafhankelijk / wars van hokjes / een rolmodel (voor veel jonge vrouwen). Door zo radicaal van koers te veranderen, laat ze haar volgers in de steek (verraad aan haar fans).
 - De eigen keus om het lichaam te laten zien, lijkt bevrijdend en emancipatoir ('ik kies ervoor, dus ik heb de macht') terwijl die keus eigenlijk onecht is: eigen keus of niet, je onderwerpt je alsnog aan het (door mannen bepaalde / heersende) schoonheidsideaal (verraad aan zichzelf).

- verdedigbaar (een van de volgende): 1
 - Volgens Eilish staat haar persoonlijke vrijheid / autonomie voorop. Als ze wil wisselen van kledingstijl / geld wil verdienen aan een (commerciële) fotoshoot / een groter publiek wil bereiken en/of (daarmee) opschudding wil veroorzaken dan is dat haar eigen keuze. Ze is niet afhankelijk van fans / een platenmaatschappij die haar zeggen hoe ze zich moet presenteren / gedragen.
 - Eilish wil als volwassen artiest / vrouw erkend worden en daarom neemt ze duidelijk afstand van een vorig (meisjesachtig) imago / kiest ze voor (snelle) aansluiting bij bestaande conventies (die voor vrouwelijke artiesten gelden).

Blok 4 Identiteit

25 maximumscore 3

- eigen identiteit in de voorstelling (een van de volgende): 1
 - Elke vrouw varieert met kleding / de vrouwen dragen verschillende hoofddekseis (hoeden / petten / koptelefoon).
 - Elke vrouw houdt een eigen / andere accessoire / telefoon(hoesje) vast / de vrouwen houden verschillende telefoons vast.
 - Elke vrouw heeft een andere haardracht.

- (sub)groep in de beeldende vormgeving (twee van de volgende): 2
 - (licht) Het licht is overal gelijkmatig / hetzelfde.
 - (kleur) De achtergrond (in elk kader) is wit/grijs.
 - (vorm) De kaders vormen een seriematig / herhalend patroon.
 - (vorm) De kaders zijn identiek (in afmeting en verhouding).
 - (ruimte) De vrouwen staan in/voor een plat vlak. / Er is geen suggestie van dieptewerking.
 - (ruimte) De kaders snijden de foto's op kniehoogte af.
 - (kleur) De kleding van de vrouwen is fel(ler) gekleurd.
 - (kleur) De kleding van de vrouwen laat terugkerend kleurgebruik zien (roze / groen / wit / zwart).
 - (compositie) De groepering van kaders creëert een symmetrische compositie.
 - (compositie) De vrouwen staan allen gecentreerd in het kader.
 - (compositie) De vrouwen zijn allen even groot weergegeven in het kader.

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

26 maximumscore 2

bijvoorbeeld twee van de volgende:

- De kleding bedekt het gezicht / is een masker / laat de drager verdwijnen (hierdoor blijft de identiteit van de drager onbekend).
- De vorm van de kleding lijkt niet typisch mannelijk / vrouwelijk / menselijk, en is daardoor niet gender bepalend.
- De vorm van het lichaam (onder het kostuum) is onzichtbaar (hierdoor blijft iemands identiteit/gender onzichtbaar).
- de veelheid aan verschillende stoffen/patronen (Dit lijkt te duiden op een zoektocht naar een identiteit, er is nog geen keuze gemaakt.)
- het gebruik van veel verschillende kleuren (Dit lijkt te duiden op een zoektocht naar een identiteit, er is nog geen keuze gemaakt.)
- de ogen / mond op het masker (Dit lijkt de kleding een andere identiteit / persoonlijkheid te geven, dan die van de drager.)

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 3

Bas Kusters heeft er als kunstenaar belang bij om een samenwerking met een bedrijf als Zeeman aan te gaan, omdat (drie van de volgende):

- hij daarmee (meer) geld kan verdienen om (autonome) kunst te maken.
- hij daarmee kan laten zien dat hij met verschillende media / materialen kan werken.
- hij daarmee kan laten zien dat hij opdrachten voor verschillende (doel)groepen aankan.
- hij daardoor meer naamsbekendheid krijgt bij een breder / groter publiek (en daaruit volgen mogelijk meer opdrachten).
- hij daardoor (mogelijk) erkenning krijgt van een breder / groter publiek (en daaruit volgen mogelijk meer opdrachten).
- hij (via zijn commerciële werk) een breder / groter publiek kan laten kennismaken met zijn (autonome) kunst.

per juist antwoord

1

28 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Het logo van de commerciële bedrijven (waaraan zij te herkennen zijn) ontbreekt / alleen de naam is in het tapijt opgenomen.
- Het kenmerkende / eigen lettertype van elke bedrijfsnaam ontbreekt.
- De kenmerkende / eigen kleur van elke bedrijfsnaam ontbreekt.
- De namen staan overal op het tapijt / lijken willekeurig in het beeld geplaatst.
- De namen hebben allemaal dezelfde kleur / zijn blauw / zwart / maken deel uit van hetzelfde kleurenpalet als de rest van de voorstelling.
- De meeste namen hebben een gelijksoortig lettertype / vergelijkbare vormgeving.
- De namen verwijzen niet naar de afbeelding / het plaatje waar ze bij staan (er is geen relatie tussen de naam en hetgeen is afgebeeld).
- Alle namen lijken op dezelfde manier / met dezelfde textuur geborduurd te zijn.
- De meeste namen hebben een overeenkomstig formaat.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 2

Perry's werk op afbeelding 6 past bij het postmodernisme, omdat (twee van de volgende):

- (grenservinging hoge en lage kunst) de vaas een herkenbaar / alledaags object is (lage kunst) waarvan een museaal werk is gemaakt / het maakproces verwijst naar eeuwenoude tradities (behorend tot de hoge kunst).
- (grenservinging hoge en lage kunst) het materiaal (gebakken klei) / keramiek ambachtelijk is / (traditioneel) gebruikt wordt voor gebruiksgoed (zoals servies) (lage kunst) waarvan een museaal werk is gemaakt / dat niet geassocieerd wordt met hoge kunst.
- (citatoren) het herkenbare / cartooneske beelden uit strips / tekstballonnen gebruikt en die in een nieuwe context plaatst.
- (humor / ironie) het verwijst naar bestaande personages (Harry Potter) en/of uitspraken over het personage Harry Potter/Hairy (Harige) Potter gebruikt / Perry een personage op de vaas laat oproepen om hemzelf de Turner Prize te laten winnen.
- (geen één / absolute waarheid) het verschillende figuren met teksten willekeurig bij elkaar lijkt te plaatsen / een (verschillend) eigen verhaal lijkt te vertellen / er verschillende betekenislagen / interpretaties mogelijk zijn.
- (eclecticisme) het een vermenging van disciplines laat zien (keramiek / toegepaste / decoratieve kunst / strip / (tekstuele verwijzing naar) videokunst).
- (grenservinging) het werk een stereotiepe man en/of vrouw toont/tonen die oproepen tot travestie, een vorm van genderexpressie waarbij (juist) gespeeld wordt met stereotypingen.
- (less is a bore) er een veelheid is aan (schijnbaar willekeurige) kleuren en details.

per juist antwoord

1

30 maximumscore 1

Het dragen van een jurk (een van de volgende):

- maakt Perry als kunstenaar / persoon fotogeniek / herkenbaar / opvallend / onderscheidend in de kunstwereld.
- zorgt voor publiciteit (marketing).
- voegt een betekenislaag toe aan Perry's kunst.
- zorgt er (wellicht) voor dat Perry meer vrijheid ervaart / meer durft (omdat het kleden als vrouw het spelen met genderrollen mogelijk maakt en/of andere/nieuwe mogelijkheden biedt).

31 maximumscore 1

Dat kunst voor iedereen is / dat kunst door iedereen gemaakt kan worden / dat kunst mensen verbindt / dat mensen het vermogen hebben om altijd te leren en zich te kunnen ontwikkelen.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 30 mei te accorderen.

Ook na 30 mei kunt u nog tot en met 12 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

Blok 1

- afbeelding 1 Charles le Brun, *Le Roi gouverne par lui-même* 1661, 1681 (detail)
https://artsandculture.google.com/asset/the-king-governs-by-himself/1gGk6Aubal0_2w
- afbeelding 2 Charles le Brun, *Le Roi gouverne par lui-même* 1661, 1681 (detail)
https://artsandculture.google.com/asset/the-king-governs-by-himself/1gGk6Aubal0_2w
- filmfragment 1 *Le Roi Danse*, regie Gérard Corbiau, 2000, DVD
- filmfragment 2 'making of' uit *Le Roi Danse*
<https://www.youtube.com/watch?v=QwD0IRv1G5M>
- filmfragment 3 *Le Bourgeois Gentilhomme*, o.l.v. Vincent Dumestre, 2022,
<https://www.youtube.com/watch?v=q2mqHvn0DH8>
- filmfragment 4 *Le Bourgeois Gentilhomme*, o.l.v. Vincent Dumestre, 2022,
<https://www.youtube.com/watch?v=q2mqHvn0DH8>

Blok 2

- filmfragment 1 *Wege zu Kraft und Schönheit*, regie N. Kaufmann en W. Prager, 1925,
<https://www.youtube.com/watch?v=RsvR90zBV-w>
- afbeelding 1 Pablo Picasso, *Gertrude Stein*, 1905-06,
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/488221>
- afbeelding 2 foto van Gertrude Stein, <https://www.theguardian.com/books/2018/dec/02/penguin-book-of-prose-poem-jeremy-noel-tod-review>
- filmfragment 2 *Der blaue Engel*, regie Josef von Sternberg, 1930,
https://www.youtube.com/watch?v=8gAo2aR_tUw
- filmfragment 3 *Morocco*, regie Josef von Sternberg, 1930, <https://archive.org/details/morocco-30-1538596735589>

Blok 3

- afbeelding 1 de haarstijl voor mannen (rond 1960) / de haarstijl van The Beatles (rond 1964), https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/9d/Crosby_Brothers-older_sons_of_Bing_Crosby_1959.JPG, <https://dailymusicroll.s3.us-west-2.amazonaws.com/wp-content/uploads/2021/12/11143936/The-Beatles-768x775.jpg>
- afbeelding 2 David Bowie als Ziggy Stardust begin jaren 70, https://www.wallofsoundgallery.com/immagini_prodotti/arch/3614.jpg
- afbeelding 3 David Bowie als Ziggy Stardust begin jaren 70, https://media.vogue.co.uk/photos/5d54c006ef842900088fe8fb/master/w_1920%2Cc_limit/original
- afbeelding 4 David Bowie als Ziggy Stardust begin jaren 70, *David Bowie Is*, red. Victoria Broackes, Geoffrey Marsh, 2015, p.123
- afbeelding 5 Billie Eilish op de cover van Vogue, 2021, <https://www.vogue.co.uk/news/article/billie-eilish-vogue-interview>
- filmfragment 1 televisieoptreden van The Beatles in 1965, <https://www.youtube.com/watch?v=CTsB-IITzyc&list=RDCTsB-IITzyc&index=1>
- geluidsfragm. 1 The Beatles, *Help!*, 1965, <https://www.youtube.com/watch?v=CTsB-IITzyc&list=RDCTsB-IITzyc&index=1>
- filmfragment 2 *Hair*, regie Milos Forman, 1979, <https://www.youtube.com/watch?v=PgriAIHTho8>
- filmfragment 3 *Hair*, regie Milos Forman, 1979, <https://www.youtube.com/watch?v=PgriAIHTho8>
- filmfragment 4 David Bowie, *Starman*, 1972, <https://www.youtube.com/watch?v=oOKWF3IHu0I>
- filmfragment 5 Billie Eilish, *Therefore I am*, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=RUQl6YcMalg>

Blok 4

- afbeelding 1 *171. Me-Mies - Rotterdam 2020*, Ellie Uytenbroek en Ari Versluis, <https://exactitudes.com/collectie/>
- afbeelding 2 Bas Kosters, 'permanent state of confusion', 2014, <https://baskosters.com/fashion-permanent-state-of-confusion-aw15/>
- afbeelding 3 Bas Kosters voor Zeeman, <https://www.marcdeurloo.nl/wp-content/uploads/2015/02/Bas-Kosters-for-Zeeman.jpg>
- afbeelding 4 Grayson Perry, *Walthamstow Tapestry*, 2009, <https://www.bonnefanten.nl/en/collection/1005953-the-walthamstow-tapestry-en-en>
- afbeelding 5 Grayson Perry, *Walthamstow Tapestry*, 2009 (detail), <https://www.bonnefanten.nl/en/collection/1005953-the-walthamstow-tapestry-en-en>
- afbeelding 6 Grayson Perry, *Taste and Democracy*, 2004, <https://www.burgercollection.org/artists/338-grayson-perry/works/1230-grayson-perry-taste-and-democracy-2004/>
- filmfragment 1 Nederlands tv-programma *Wintergasten*, 2021, https://www.npostart.nl/wintergasten-grayson-perry/30-12-2021/WO_VPRO_16851520?st=premium

Alle internetbronnen zijn voor het laatst geraadpleegd omstreeks augustus 2023.

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.